

ادبیات انقلاب اسلامی
دریادلان صفشکن (عملیات والفجر ۸)

گونه شناسی
درس دهم

غروب روز بیستم بهمن ۱۳۶۴ حاشیه اروندرود

بند اول: غروب نزدیک می شود تا به قلب دشمن بتازند.

قلمرو زبانی: تقدیر: قسمت و سرنوشت، قضا و فرمان الهی که خداوند برای بندگان تعیین می کند / مشیت: خواست و اراده خدا / مگر: جز این است؟ / حاشیه: ساحل، کنار

قلمرو ادبی: استعاره مکنیه: تقدیر جاری می گردد (تقدیر مانند سیل جاری گردد) / استفهام انکاری / جاری: ایهام تناسب دارد ۱- انجام می گیرد ۲- روان می شود / قلب دشمن: ایهام دارد ۱- میان وسط ۲- دل

قلمرو فکری: تاریخ، مَشیت باری تعالی است: تاریخ خواست خداوند است / تا به قلب دشمن بتازند: تا به مرکز فرماندهی دشمن حمله کنند.

بند دوم: بچه ها، آماده و مسلح وصیت نامه ات را تنظیم کرده ای؟

قلمرو زبانی: زائر: زیارت کننده / وسواس: تردید و دودلی / حق الناس: حق مردم می کاوند: بررسی می کنند / وای: شبه جمله افسوس و ندامت

قلمرو ادبی: دلت می لرزد: کنایه از «تشویش و اضطراب» / بچه ها: مجاز از رزمندگان / کوله پستی، پتو و جلیقه: مراعات نظیر / تشبیه رزمندگان به قاضی از نظر وسواس در یافتن و مرور گذشته / حق الله و حق الناس: تضاد / نامه مجاز از وصیت نامه

بند سوم: از یک طرف، بچه به حال در نمی یافته ای.

قلمرو زبانی: سگان: وسیله هدایت شناور ها / شکستن خطوط: فروریختن خط مقدم، از بین رفت خط مقدم / بی تکلف: بی ریا، صمیمی / سکانداران: هدایت کنندگان، رهبران / سکان: وسیله یا ابزاری در دنباله کشتی برای

حرکت دادن کشتی از یک سمت به سمت دیگر / وارسی: بررسی، بازرسی / بی تکلف: ساده / تکلف: رنج، زحمت / در نمی یافته ای: پی نمی برده ای

قلمرو ادبی: تشبیه: اشیا مشبهه، گنجینه ها: مشبه به - اشیا گنجینه هایی از رازها: تشبیه اشیا مشبهه گنجینه ها مشبهه به / راست و ریس کردن: کنایه از آماده و مهیا کردن

بند چهارم: در اینجا و در این را می دانی: عشق.

قلمرو زبانی: ولی امر: پیامبر و جانشینان ایشان، آن کسی که دارای ولایت باشد / طلبه: دانشجوی علوم دینی، روحانی

بند پنجم: اینجا سوله ای است یارای ایستایی ندارد.

قلمرو زبانی: قوه الهی: قدرت خداوندی / یارا: توانایی، قدرت / سوله: ساختمان سقف دار فلزی / دریادل: شجاع و دلاور / رعب: ترس، دلهره، هراس / قوه: قدرت، توانایی

قلمرو ادبی: شیطان: استعاره از دشمن / قدرتی: مجاز از قدرتمند / دریادل: کنایه از شجاع و دلاور / دل را می لرزانند: کنایه از ترساندن

بند ششم: ساعتی بیش به و عاشورا اینجاست.

قلمرو زبانی: تجلی: آشکار شدن، جلوه کردن / بدر (نخستین جنگ پیامبر)، حنین: نام یکی از جنگ های صدر اسلام

قلمرو ادبی: تشبیه: « اینجا » مشبهه، « آینه تجلی همه تاریخ » مشبهه به / بدر، حنین و عاشورا: مراعات نظیر - تلمیح دارد به جنگ های صدر اسلام / تشخیص: در حاضر بودن تاریخ

قلمرو فکری: ویژگی های مشترک بدر، حنین، عاشورا و جبهه: نبرد حق علیه باطل، عشق به فداکاری، آزادی و عدالت است.

صبح روز بیست و یکم بهمن ماه - کناره ارون

بند هفتم: هنوز فضا از نم زمانی زیست می کند.

قلمرو زبانی: یکسره فرو ریخت: کاملاً از بین رفت / خیل: گروه / سردمدار: رئیس، سردسته / نسیان: فراموشی / طویل: طولانی / فتح: پیروزی / توسعه: گسترده، پهنا / خیل: گروه، سپاه، لشکر / فتوحات: پیروزی ها / بی غرور: ساده

قلمرو ادبی: اشتقاق: فتح، فتوحات، فاتحانه / تشبیه: آفتاب فتح (اضافه تشبیهی) فتح: مشبهه، آفتاب: مشبهه به / آسمان سینه مؤمنین (اضافه تشبیهی) سینه مؤمنین: مشبهه، آسمان: مشبهه به / خطوط دفاعی دشمن یکسره فرو ریخت کنایه از « شکست خوردن دشمن » / دعای فرج و توسل: مراعات نظیر / مرضیه و زهرا: مراعات نظیر / به آب زدند: کنایه از « وارد آب شدند » / تازه نفس: کنایه از « آماده، بدون خستگی » / تلمیح: « ... با آرامش و اطمینانی که حاصل ایمان است. » تلمیح به آیه ۲۸ سوره رعد « ألا بذکر الله تطمئن القلوب »

قلمرو فکری: آفتاب فتح در آسمان سینه مؤمنین درخششی عجیب دارد: رزمندگان مؤمن اعتقاد شگرفی به پیروزی دارند. به آب زدند: وارد آب شدند.

بند هشتم: آن‌ها با اشتیاق از بین ...، وفادار است. چیست آن عهد؟: «مبادا امام را تنها بگذاری».

قلمرو زبانی: جزر: پایین آمدن / خور: زمین پست ، شاخه ای از دریا / نفوس: انسان ها، جمع نفس / جنود: لشکریان ، سپاهیان، مفرد «جند» / معرکه: میدان جنگ / قلوب: جمع قلب / أسوه: الگو / با اشتیاق: با میل و علاقه / جنود: سپاهیان، لشکریان / جند: سپاه، لشکر / جوار: کنار، همسایه / اسوه: نمونه، الگو، سرمشق

قلمرو ادبی: تشبیه: معركة قلوب مجاهدان (اضافه تشبیهی): قلوب مجاهدان: مشبه، معرکه: مشبه به / نفوس: مجاز از انسان ها / صلوات گرفتن: کنایه از درخواست صلوات / هواپیماهای دشمن: مجاز از خلبانان و سرنشینان هواپیما / آرامش حکومت دارد: «کنایه از «خونسرد بودن و آرامش داشتن»

«یک دست هدیه راه خدا شود»: کنایه از «قطع شدن دست» / استفهام تأکیدی: چگونه ممکن است کسی از مرگ نهراسد؟! حتما می هراسد / استفهام انکاری: کجا از مرگ می هراسد: هرگز از مرگ نمی هراسد.

بند نهم: در خط، درگیری با بشریت، آینده الهی است.

قلمرو زبانی: خاکریز: سنگر / غنا: بی نیازی / مظهر: محل ظهور، تجلی گاه / قرب: نزدیکی / علم: پرچم / غنا: توانگری، بی نیازی / تفهیم: یاد دادن، فهماندن / انس گرفتن: آرامش یافتن، خو گرفتن / بنیان: اساس، پایه، ریشه / قرب: نزدیک شدن به خدا / علمداران: پرچمداران، پیشرو / مجاهد: تلاش و کوشش کننده در راه خدا / عظیم: زیاد، بزرگ

قلمرو ادبی: کوهی از آتش: تشبیه و اغراق. آتش: مشبه، کوه: مشبه به / آتش: مجاز از بمب و تیراندازی «گرفتار آتش دشمن بشوی» / «با خاک انس گرفتن»: کنایه از «تواضع و فروتنی» / دشمن برده ماشین است: تشبیه / کوهی از آتش نشسته است: اغراق، استعاره از بولدوزر / آتش دشمن: مجاز از انفجارها و گلوله های دشمن / فقر و غنا: متضاد / دستشان را بفشارد کنایه از صمیمیت / شانه پهن کنایه از: توانمندی و قدرت / شانه پهن شان بوسه زدن ، کنایه از: احترام، مقدس دانستن

قلمرو فکری: دشمن برده ماشین است: دشمن به ماشین و ادات جنگی متکی است / بر کوهی از آتش نشسته است: در معرض انواع بمب و ابزار جنگی قرار گرفته است. / کوهی از خاک را جا به جا می کند: مشغول ساختن خاکریز و سنگر است / تا با خاک انس نگیری، راهی به مراتب قرب نداری: تا فروتن و متواضع نباشی، هرگز نمی توانی به خدا نزدیک شوی.

کارگاه متن پژوهی

www.my-dars.ir

قلمرو زبانی:

۱- پنج گروه کلمه مهمّ املائی از متن درس بیابید و بنویسید. وسواس ، خطوط ، جلیقه نجات ، علم داران ، تلافی
۲ مترادف واژه های زیر را از متن درس بیابید .

فراموشی (نسیان) / بی ریا و صمیمی (ساده و بی تکلف)

۳- حال از متن درس برای هر یک از انواع جمله ، نمونه ای بیابید و بنویسید.

قلمرو ادبی:

۱- هر قسمت مشخص شده ، در بردارنده کدام آرایه ادبی است؟

حسرت نبرم به خواب آن مرداب / کارام درون دشت شب خفته است / تشخیص ، تشبیه

۲- در عبارت زیر ، ارکان تشبیه را مشخص کنید:

« آفتاب فتح در آسمان سینه مؤمنین درخششی عجیب دارد.»

آفتاب فتح : فتح : مشبه / آفتاب : مشبه به / آسمان سینه مؤمنین : سینه مؤمنین : مشبه / آسمان : مشبه به

قلمرو فکری:

۱- نویسنده در کدام جمله ، از مفهوم آیه « الا بذكر الله تطمئن القلوب » (سوره رعد آیه ۲۸) بهره گرفته است؟

حال آنکه در معركة قلوب مجاهدان خدا ، آرامشی که حاصل ایمان است ، حکومت دارد.

۲- در باره ارتباط محتوایی متن « دریادلان صف شکن » و سروده شفیعی کدکنی توضیح دهید.

حسرت نبرم به خواب آن مرداب / کارام درون دشت شب خفته است

دریایم و نیست باکم از طوفان / دریا همه عمر خوابش آشفته است

در شعر دکتر شفیعی کدکنی و متن دریادلان صف شکن بر ظلم ستیزی و پایداری و پرهیز از سکون و رکود و بی

تفاوتی تأکید شده است. برتری دادن « حرکت و جنبش و مبارزه » بر « سکون و بی تحرکی »

۳- چرا نویسنده معتقد است که « همه تاریخ اینجا (جبهه) حاضر است ، بدر و حنین و عاشورا اینجا است؟» دفاع

مقدس ایران، استمرار آرمان های مقدس امامان معصوم در ظلم ستیزی و دفاع از حق است. زیرا از نظر نویسنده تاریخ

تکرار شده است و رزمندگان چون مجاهدان صدر اسلام در بدر و حنین و عاشورا در دفاع از دین و ولایت و حکومت

اسلامی با دشمنان دین می جنگند و عشق به اسلام، آنها را به جبهه ها کشانده است.

کنج حکمت**یک گام، فراتر**

شیخ یک بار به طوس رسید. مردمان از شیخ ، استدعای مجلس کردند. اجابت کرد. بامداد

در خانقاه ، تخت نهادند.....

قلمرو زبانی: شیخ : شیخ ابو سعید ابوالخیر / استدعا: درخواست کردن ، فراخواندن، خواهش / خانقاه : محلی

که درویشان و مرشدان در آن سکونت می کنند / مقرران : قرآن خوانان جمع مقرر / معرف : معرفی کننده /

بیمارزاد: فعل دعایی / دست به روی فرو آورد : دست به صورت خود کشید / اجابت کردن: قبول کردن / فراتر:

بالتر، جلوتر / از تخت فرود آمد: از تخت پایین آمد

قلمرو ادبی: تخت نهادن: کنایه از آماده کردن مکان نشستن و سخنرانی